

Maria Sobieska

e-mail: 178285@studentue.wroc.pl

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Aktywność projektowa organizacji non-profit szansą na rozwój rynku lokalnego

DOI: 10.15611/2024.67.3.06

JEL Classification: M0, L31

© 2024 Maria Sobieska

Praca opublikowana na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowe (CC BY-SA 4.0). Skrócona treść licencji na <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.pl>

Cytuj jako: Sobieska, M. (2024). Aktywność projektowa organizacji non-profit szansą na rozwój rynku lokalnego. W: R. Brajer-Marczak, A. Marciszewska, M. Wąsowicz (red.), *Współczesne wyzwania zarządzania projektami* (s. 80-96). Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu.

Streszczenie: Celem artykułu jest ocena aktywności projektowej organizacji non-profit, ze szczególnym uwzględnieniem jej wpływu na rozwój lokalny. Prezentowane rozważania skupiają się na ujęciu teoretycznym trzeciego sektora i podejścia projektowego oraz przedstawieniu praktycznych zastosowań rozwiązań projektowych w organizacjach non-profit. Aby osiągnąć założony cel, przeprowadzono badania jakościowe z wykorzystaniem metody studium przypadku. Podmiotem badań było Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta we Wrocławiu. Przeprowadzenie badań pozwoliło na zaprezentowanie wniosków i rekomendacji związanych z wpływem projektów realizowanych przez organizacje non-profit na rozwój lokalny.

Słowa kluczowe: organizacje non-profit, zarządzanie projektami, rozwój lokalny

1. Wstęp

W dzisiejszym, bardzo dynamicznie zmieniającym się świecie, organizacje non-profit¹ odgrywają kluczową rolę we wspieraniu rozwoju i kształtowaniu się lokalnych społeczności. Ich działalność, oparta na zaangażowaniu i współpracy z mieszkańcami, ma na celu rozwiązywanie różnych problemów społecznych, gospodarczych i ekologicznych. Jednym z kluczowych wyzwań, przed którymi stoją te organizacje, jest takie zarządzanie projektami, które może przyczynić się do przyspieszenia lokalnego rozwoju, a w konsekwencji przynieść korzyść różnym interesariuszom. Sam

¹ W artykule pojęcie organizacji non-profit będzie utożsamiane z pojęciem organizacji pozarządowej oraz organizacji trzeciego sektora.

rozwój regionalny utożsamiany jest z tworzeniem nowych miejsc pracy i kreowaniem jak najlepszych warunków życia mieszkańcom danego regionu. Jest to proces niezwykle złożony, na który wpływ ma wiele składowych, np. mnogość celów, uwarunkowania ekonomiczne czy przyrodnicze.

Rozwój lokalny jest niezwykle istotny z punktu widzenia państwa, jego konkurencyjności i atrakcyjności dla inwestorów, dlatego bardzo ważna jest współpraca pomiędzy administracją samorządową, biznesem i organizacjami pozarządowymi, aby jak najlepiej wykorzystywać zasoby finansowe, ludzkie i materialne.

Istnieje wiele czynników, które mają wpływ na rozwój gospodarczy, zarówno pośrednio, jak i bezpośrednio (Gralak, 2006, s. 10). Dzielą się one na zewnętrzne, czyli egzogeniczne, i wewnętrzne – endogeniczne. Ze względu na zachodzące zmiany na znaczeniu tracą czynniki zasobowe, do których zaliczyć możemy np. środki trwałe, na rzecz czynników jakościowych, takich jak dobrze wykształcona kadra, warunki życia, jakość podejmowanych działań (Gralak, 2006, s. 10). Należy również zwrócić uwagę na wzrost znaczenia czynników instytucjonalnych, takich jak rozwój organizacji non-profit jako podmiotów „okołobiznesowych”, mających wpływ na kształtowanie postaw przedsiębiorczych dla celów społecznych oraz charakteryzujących się elastycznością reagowania na problemy, zwłaszcza społeczne (Przybylska-Maszner, 2009, s. 22).

Celem artykułu jest przedstawienie organizacji non-profit realizującej projekty społeczne oraz wskazanie jej roli w rozwoju lokalnym. Szczególna uwaga została poświęcona przykładom praktycznego zastosowania podejścia projektowego, identyfikacji kluczowych wyzwań oraz korzyści wynikających z jego wdrożenia. W artykule przyjęto, że systematyczne podejście projektowe może stanowić istotny czynnik wspierający dynamiczny rozwój społeczności lokalnych, zwiększając jednocześnie skuteczność i zasięg działań organizacji non-profit.

W publikacji zastosowano metodę studium przypadku, w tym celu przeanalizowano zebrane uprzednio dane ze strony internetowej Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta we Wrocławiu, zwłaszcza sprawozdania, oraz przeprowadzono rozmowę z prezesem Stowarzyszenia. Dobór metody jest nieprzypadkowy, *case study* pozwala bowiem dogłębnie zrozumieć zjawiska w ich rzeczywistym kontekście (Yin, 2014). Organizacje non-profit działają w różnorodnych warunkach i na różnych płaszczyznach, przy czym wpływ projektów przez nie przeprowadzanych może być wielowymiarowy i zależny od wielu czynników. *Case study* pozwala na zbadanie tych złożonych interakcji w sposób holistyczny i wszechstronny.

2. Organizacje non-profit – ujęcie teoretyczne

Współczesne społeczeństwa demokratyczne charakteryzują się złożonym układem instytucji, organizacji oraz relacji społecznych. W ramach tych struktur życie społeczne rozgrywa się na wielu płaszczyznach, które wzajemnie się przenikają i od-

działają na siebie. Jednym z kluczowych obszarów funkcjonowania społeczeństwa są organizacje non-profit, które odgrywają niezwykle istotną rolę w rozwoju lokalnym. Zajmują tę niszę, której państwo nie jest w stanie w sposób kompleksowy i całkowicie zapełnić. Współczesne państwa demokratyczne funkcjonują, opierając się na trzech głównych sektorach (Chądzyński, 2016):

- I sektor: instytucje państwowe (sektor publiczny);
- II sektor: organizacje prywatne, nastawione na zysk (biznes);
- III sektor: organizacje pozarządowe (nienastawione na zysk).

Każdy z tych sektorów ma swoje specyficzne cechy i cele, jednakże istnieje wiele obszarów, w których ich działania się nakładają i uzupełniają. W kontekście rozwoju lokalnego szczególnie istotne staje się współdziałanie między sektorem publicznym a sektorem non-profit, które często prowadzi do powstawania innowacyjnych projektów i inicjatyw społecznych. W ten sposób państwo realizuje przyjętą przez siebie politykę społeczną. Alexis de Tocqueville, XIX-wieczny myśliciel polityczny, stwierdził, iż „gdyby rząd we wszystkim zastąpił stowarzyszenia, moralność i poziom umysłowy demokratycznego społeczeństwa narażone zostałyby na nie mniejsze ryzyko niż jego handel i przemysł. Tylko w wyniku wzajemnego oddziaływania ludzi na siebie rozwijają się uczucia i idee, rośnie serce i rozkwita umysł człowieka” (Tocqueville, 1976, s. 336). Dzięki inicjatywom obywatelskim powstają organizacje, które wychodzą naprzeciw oczekiwaniom ludzkości.

Polskie prawo, w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. Nr 96, poz. 873), wskazuje, iż organizacjami pozarządowymi są:

- „Jednostki niebędące jednostkami sektora finansów publicznych, w rozumieniu ustawy o finansach publicznych,
- niedziałające w celu osiągnięcia zysku;
- osoby prawne lub jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, w tym fundacje i stowarzyszenia, z zastrzeżeniem ust. 4”.

Cechami charakterystycznymi organizacji non-profit są:

- istnienie struktury organizacyjnej, rejestracja,
- dobrowolność przynależności,
- suwerenność i samorządność,
- struktura niezależna od władzy państwowej,
- misyjność – cele niekomercyjne, nie dla zysku (Wygnański, 2019).

Pasja do realizacji misji jest źródłem siły dla organizacji non-profit. Zinstytucjonalizowany impuls do „zmiany świata” przyniósł wiele ważnych postępów w społeczeństwie. Pasja ta jako siła wykorzystuje niesamowitą kreatywność, energię i zaangażowanie w pracę organizacji. Jak zauważa Leś (2017), organizacje non-profit charakteryzują się dużą autonomią, dobrowolnością członkostwa oraz dążeniem do realizacji celów społecznych.

Pierwszy raz określenie „organizacja pozarządowa” w polskim prawie pojawiło się dopiero w 1997 r. w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych, na co bez wątpienia wpływ miała sytuacja polityczno-społeczna państwa. Podstawy funkcjonowania organizacji pozarządowych można upatrywać w najważniejszym dokumencie – Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, która zapewnia szeroko pojętą wolność, w tym wolność do zrzeszania się. Dodatkowo zawarta w Konstytucji zasada subsydiarności oznacza, iż pierwszeństwo w działaniu powinny mieć osoby i podmioty bliższe jednostce, w tym organizacje pozarządowe. Jeśli pomoc jest nieskuteczna lub niemożliwa do udzielenia, wtedy dopiero powinny zacząć działać administracja państwowa i instytucje publiczne (Akademia Rozwoju Filantropii w Polsce, 2002).

Do najpopularniejszych form działalności organizacji pozarządowych niewątpliwie możemy zaliczyć fundacje oraz stowarzyszenia. Etymologicznie słowo „fundacja” pochodzi z łaciny – *fundatio*, tłumaczone jako „założenie”, „fundament”, które z kolei pochodzi od *fundus*, czyli „grunt”, „posiadłość”, „majątek”. Historycy dopatrują się załóżków fundacji już w prawie rzymskim, a konkretniej w gminie terytorialnej (*municipium*). Łacińska formuła *res publica* odnosiła się do państwa jako „rzeczy publicznej”, podkreślając, że jest to coś, co dopełnia naturę człowieka. Ciceron wspominał o takiej wspólnotce, zaznaczając, że Rzeczpospolita nie jest „beładnym tłumem”, lecz wspólną sprawą, rodzajem zgromadzenia, o które społeczeństwo powinno dbać, zjednoczone uznawaniem prawa i korzyściami wynikającymi z życia w społeczności (Blicharz i Zacharko, 2017). Początkowo fundacja nie występowała jako odrębna osoba prawna, lecz pod formą legatu lub darowizny na rzecz już istniejących osób „ze zleceniem” (*sub modo*) (Osuchowski, 1962). Fundacja w rozumieniu dzisiejszym powstała w średniowieczu, kiedy to Kościół uznano za zrzeszenie wiernych, zaś za fundację majątek przeznaczony przez osobę – fundatora na dany cel w akcie fundacyjnym (Sagan i Strzępka, 1992). Pierwsze polskie fundacje powstawały w XII i XIII w. Wtedy to przy parafiach Kościoła katolickiego budowano ośrodki dla ubogich i bezdomnych, szpitale i przytułki. Zajmowali się nimi najczęściej zakonnicy, którzy poprzez służbę ludziom starali się realizować chrześcijańskie zasady. Rolę fundatorów przyjmowali możnowładcy, najwyższa ówczesna warstwa społeczna (Blicharz, 2016).

Współczesny zakres działań organizacji pozarządowych reguluje wskazana wcześniej ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. ...). Przedstawia ją tabela 1.

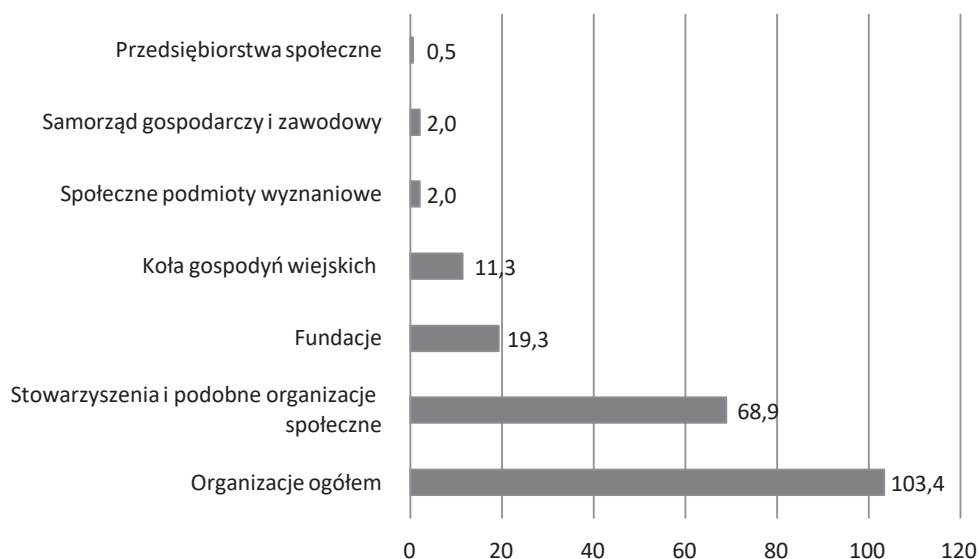
Od 2002 r. najwięcej organizacji określa swój główny obszar działalności jako sport, turystyka, rekreacja, hobby; jest to 37% podmiotów działających w tym sektorze. Natomiast według danych z 2022 r. 35% stanowią organizacje działające w obszarze sportu, turystyki, rekreacji, hobby; 15% w dziedzinie kultury i sztuki; 14% edukacji i wychowania; 7% to usługi socjalne, pomoc społeczna; 6% ochrona zdrowia; 6% rozwój lokalny; 2% ochrona środowiska; 15% inne. Warto zaznaczyć, że badane organizacje mogły wskazać tylko jeden główny obszar swojej działalności (Stowarzyszenie Klon/Jawor, 2022).

Tabela 1. Zakres działań organizacji pozarządowych w Polsce

Zakres działań organizacji pozarządowych w Polsce	Opieka i pomoc społeczna
	Edukacja i szkolnictwo
	Działalność charytatywna
	Ochrona i służba zdrowia
	Rozwój gospodarczy i naukowy
	Ochrona przyrody i środowiska, ekologia
	Prawo
	Kultura

Źródło: Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz.U. Nr 96, poz. 873).

Według danych z Głównego Urzędu Statystycznego (GUS, 2023) w 2022 r. w Polsce działało 103,4 tys. organizacji non-profit, zrzeszających aż 8,3 mln członków. Tworzyły one 153,4 tys. pełnoetatowych miejsc pracy, które stanowiły 1,4% przeciętnego zatrudnienia w gospodarce narodowej.

Rys. 1. Liczba aktywnych organizacji non-profit w 2022 r. (w tys.)

Źródło: (Główny Urząd Statystyczny, 2023).

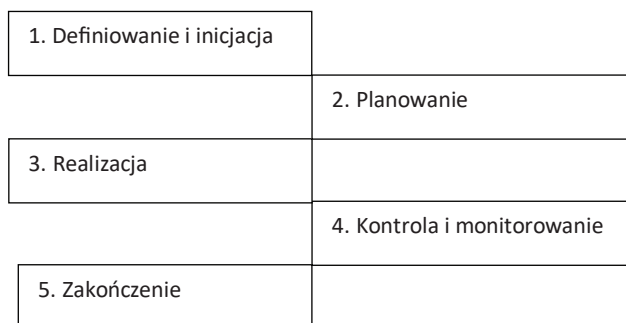
W związku z wybuchem wojny w Ukrainie organizacje objęły pomocą 17,5 mln osób, przekazując im wsparcie rzeczowe i finansowe o wartości 1,6 mld zł. W 2022 r. organizacje non-profit w Polsce osiągnęły łączne przychody na poziomie 47 mld zł, co oznacza wzrost o 12,6 mld zł w porównaniu do roku 2020. Największe grupy podmiotów w tym sektorze, czyli stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne

oraz fundacje, zarobiły razem 39,0 mld zł, co odpowiadało 82,9% całkowitych przychodów sektora non-profit. Przeciętny przychód na jedną organizację non-profit wyniósł 454,5 tys. zł. Zdecydowana większość przychodów, czyli 59,4%, pochodziła ze źródeł nierynkowych – środków publicznych, które stanowiły 41,5%. Przychody z działalności rynkowej wyniosły 31,1%, a głównymi źródłami były wpływy z odpłatnej działalności statutowej (16,1%) oraz działalności gospodarczej (12,8%). Składki członkowskie oraz inne środki finansowe stanowiły 9,5% wszystkich przychodów organizacji non-profit.

W dalszej części artykułu wskazane zostaną różne aspekty wykorzystywania podejścia projektowego w kontekście organizacji non-profit oraz potencjalny wpływ na rozwój lokalny.

3. Podejście projektowe w organizacjach trzeciego sektora

Projekt jako forma działania jest obecny w życiu codziennym w różnych kontekstach prywatnych i zawodowych. Każdy z nich łączy wspólny mianownik: cel, zakres działań, które trzeba podjąć, aby zrealizować ten cel, oraz budżet. Projekty są wszechobecne i często, nawet nie zdając sobie z tego sprawy, stosuje się zasady zarządzania projektami w codziennym życiu. Zgodnie z definicją międzynarodowego stowarzyszenia zrzeszającego kierowników projektów (Project Management Institute, PMI) projekt to działanie „podejmowane w celu stworzenia niepowtarzalnego wyrobu lub usługi” (Duncan, 1996, s. 4). To przedsięwzięcie złożone z zespołu czynności, które są charakterystyczne przez to, że mają datę rozpoczęcia, specyficzne cele i limity, ustalone odpowiedzialności (obowiązki) realizatorów, budżet, rozkład czynności oraz datę ich ukończenia (Frączkowski, 2003, s. 11). G.D. Oberlander (2000, s. 4) stwierdza, że to działanie podejmowane dla spowodowania rezultatów oczekiwanych przez stronę zamawiającą.

Rys. 2. Etapy realizowania projektu.

Źródło: (Kulejewski, 2009).

W literaturze nie istnieje jedna uniwersalna definicja projektu. Ogólnie projekt przyjmuje się jako złożone, niepowtarzalne i kompleksowe przedsięwzięcie, które ma jasno określony początek i koniec, a jego celem jest osiągnięcie założonych na wstępie wyników. Realizacja projektu to zatem tymczasowe przedsięwzięcie z wyznaczonymi ramami czasowymi. Projekt składa się z pięciu etapów (Kulejewski, 2009, s. 48).

Inicjacja jest pierwszym etapem projektu – pojawia się pomysł na dany projekt, definiowane są jego podstawowe założenia i cele. W tym momencie konieczne jest określenie, czy projekt jest wykonalny i czy warto go realizować. Drugi etap to planowanie, które polega na tworzeniu szczegółowego planu działania obejmującego wszystkie aspekty realizacji projektu. Planowanie jest kluczowe dla zapewnienia, że projekt będzie realizowany zgodnie z założeniami i w określonym czasie. Obejmuje opracowanie planu zarządzania projektem, czyli harmonogram, budżet, zasoby i ryzyka. „Korzyści” płynące z dobrego planowania są ogromne. Szacuje się, że każda minuta poświęcona na planowanie pozwala zaoszczędzić dziesięć minut pracy. Jak zauważa Bryson (2018), skuteczne planowanie projektów w sektorze non-profit wymaga zaangażowania interesariuszy na wszystkich etapach procesu, co pozwala na lepsze dostosowanie działań do potrzeb beneficjentów. Realizacja to etap, w którym jak sama nazwa wskazuje, plan projektu jest realizowany. Zespoły wykonują zadania, a kierownik projektu monitoruje postępy i zapewnia, że wszystko idzie zgodnie z planem. Kontrola odbywa się równocześnie z wykonaniem i polega na regularnym śledzeniu postępów projektu oraz porównywaniu ich z planem. Zakończenie to końcowy etap projektu, w którym finalizowane są wszystkie działania, a projekt jest formalnie zamykany. Następuje ocena wyników projektu i dokumentacja zdobytych doświadczeń (Kulejewski, 2009).

Podejście projektowe w organizacjach trzeciego sektora odnosi się do systematycznego i zorganizowanego sposobu realizacji projektów, który obejmuje planowanie, realizację, monitorowanie i zakończenie działań projektowych. Kluczowym elementem tego podejścia jest zorientowanie na cel, który ma być osiągnięty poprzez realizację konkretnego projektu. Według Badiru i in. (2016) podejście projektowe w organizacjach non-profit powinno być elastyczne i adaptacyjne, aby móc skutecznie reagować na dynamicznie zmieniające się potrzeby społeczności. Odnosi się ono do metody zarządzania, która umożliwi realizację konkretnych celów poprzez zorganizowane działania z jasno określonymi ramami czasowymi, zasobami i oczekiwanymi rezultatami. W kontekście organizacji non-profit podejście to staje się coraz bardziej popularne ze względu na możliwość lepszego zarządzania zasobami oraz skuteczniejszego osiągania celów społecznych (Brière i in., 2015). W organizacjach non-profit projekty mogą obejmować inicjatywy takie jak kampanie społeczne, programy edukacyjne, działania charytatywne czy projekty z zakresu ochrony środowiska. Kluczowe dla podejścia projektowego jest planowe, kontrolowane i zorganizowane działanie (Project Management Institute, 2017).

Umiejętność organizacji w zakresie inicjowania i zarządzania zmianami jest postrzegana jako najważniejszy warunek osiągnięcia sukcesu. Z kolei zastosowanie metodycznego podejścia projektowego pozwala na systematyczne wdrażanie zmian w sposób najbardziej efektywny i przemyślany. Inicjatywy projektowe są szczególnie typowe dla organizacji pozarządowych. Kluczowym aspektem działalności NGO jest wprowadzanie korzystnych zmian w środowisku, w którym funkcjonują. W związku z tym organizacje te opracowują projekty. Poprzez ich wdrożenie dążą do rozwiązywania problemów społecznych w rozmaitych aspektach, bazując na stosunkowo sporej autonomii w działaniu.

Organizacje działające w ramach trzeciego sektora stwarzają możliwość wymiany opinii, doświadczeń oraz nawiązywania kontaktów z osobami o podobnych zainteresowaniach. Do działań społecznych zalicza się również inicjatywy mające na celu zwalczanie nierówności, wykluczenia oraz wspieranie mniejszości. Tego rodzaju działalność określa się mianem rzecznictwa, ponieważ reprezentuje interesy osób, które z różnych powodów nie mogą samodzielnie walczyć o swoje prawa lub robią to w sposób niewystarczający (Gałązka, 2005, s. 20). Organizacje pozarządowe dbają o dobro wspólne, stojąc na straży prawa, wspierając obywateli w różnych inicjatywach, zdobywając fundusze na realizację pomysłów i planów. Troska o dobro wspólne obejmuje także kwestie ekologiczne, ochronę środowiska, walkę z przestępczością oraz prowadzenie kampanii społecznych. Niektóre organizacje trzeciego sektora prowadzą działania edukacyjne, stwarzając możliwości wyjścia z ubóstwa i podejmują inicjatywy mające na celu podniesienie standardu życia obywateli, inicjują zmiany społeczne. Jako inicjatywy obywatelskie charakteryzują się większą elastycznością niż podmioty administracji państwowej, poprzez mniejszą biurokrację i autonomię, co umożliwia im znacznie lepsze dostosowanie się do potrzeb mieszkańców, którzy je tworzą i najlepiej znają lokalne uwarunkowania. Działalność organizacji non-profit uzupełnia działania państwa, wypełniając nisze, które nie są w pełni zagospodarowane przez pozostałe dwa sektory. Przykładem są niewielkie placówki edukacyjne prowadzone przez organizacje trzeciego sektora w miejscach, gdzie nie jest to rentowne dla gmin, ponieważ zlecenie takich działań jest z punktu widzenia jednostek samorządu terytorialnego bardziej opłacalne, ponieważ organizacje non-profit zrealizują zadania taniej. W organizacjach trzeciego sektora wyłaniają się liderzy przyszłych zmian, zdobywając bezcenne doświadczenie, które owocuje w przyszłości. Kreują oni opinię publiczną poprzez działania podejmowane na różną skalę. Powoduje to wzrost roli projektów w organizacjach pozarządowych oraz realizację coraz to większej części działalności statutowej poprzez projekty.

4. Praktyczne zastosowanie podejścia projektowego w organizacjach non-profit i oddziaływanie na społeczeństwo – studium przypadku

Organizacje non-profit działają jako instytucje projektowe, realizując różnorodne przedsięwzięcia, które mają przynieść korzyści społeczeństwu. Inicjatywy podejmowane przez te organizacje są zazwyczaj prowadzone w formie projektu, z jasno określonymi celami, zasobami, harmonogramem i budżetem. Organizacje te często angażują się w działania takie jak: kampanie społeczne, programy edukacyjne, inicjatywy zdrowotne czy projekty pomocowe, które wymagają precyzyjnego planowania i zarządzania.

W ramach swojego funkcjonowania organizacje non-profit muszą umiejętnie zarządzać różnorodnymi projektami, aby efektywnie wykorzystywać dostępne zasoby i osiągać zamierzone cele.

Jako metoda badawcza w niniejszej publikacji zostało wybrane studium przypadku. Metoda ta pozwala na dogłębną analizę konkretnej organizacji non-profit, co umożliwi zrozumienie złożoności wdrożenia podejścia projektowego oraz jego realnego wpływu na rozwój lokalny. Do badań wybrano organizację, która poprzez realizację projektów wypełnia swoje cele statutowe, m.in. pomoc w reintegracji społecznej i zawodowej.

Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta we Wrocławiu jest jednym z najbardziej aktywnych i efektywnych podmiotów w sektorze organizacji non-profit w stolicy Dolnego Śląska. Organizacja ta od lat realizuje różnorodne projekty ukierunkowane na pomoc osobom bezdomnym, ubogim i wykluczonym społecznie. Obecnie badany oddział prowadzi trzy ośrodki dla mężczyzn (dwa schroniska i noclegownię), jeden dla kobiet (schronisko) oraz jedną sezonową koedukacyjną placówkę interwencyjną (przeciw zamarznięciom). Według stanu na dzień 31.12.2022 r. zatrudnionych na umowę o pracę było 55 osób, w tym dwie do obsługi projektu „Droga do domu”, 28 osób zatrudnionych na umowę zlecenie na potrzeby bieżącej działalności Towarzystwa, w tym 13 osób na potrzeby realizowanych projektów. Dla porównania, w 2021 r. na potrzeby realizowanych projektów na umowę zlecenie zatrudnione były 54 osoby. Łącznie w samym 2022 r. towarzystwo zrealizowało 9 projektów. Koło wrocławskie daje również możliwość zaangażowania się w działalność Towarzystwa poprzez wolontariat. W 2022 r. 161 wolontariuszy pomagało w różnych akcjach, takich jak: kwesty, renowacja placu zabaw, sprzątanie schronisk i inne prace porządkowe, przygotowanie kanapek. Głównym źródłem funduszy na działalność organizacji były dotacje z gminy Wrocław, jednakże stowarzyszenie posiada status organizacji pożytku publicznego, więc osoby fizyczne mogą przeznaczyć 1,5% podatku dochodowego na działalność stowarzyszenia. Do tego organizowane były zbiórki publiczne, przekazywane darowizny rzeczowe.

Zastosowanie podejścia projektowego pozwala Towarzystwu na skuteczne zarządzanie swoimi zasobami, co przekłada się na znaczące pozytywne oddziaływanie na lokalne społeczeństwo, nie tylko na osoby ubogie, bezdomne i ich reintegrację społeczną i zawodową, organizacja stwarza bowiem również miejsca pracy dla wykwalifikowanych pracowników. Jak można przeczytać w statucie (Statut Towarzystwa Pomocy im. Św. Brata Alberta, 2015, s. 2), stowarzyszenie realizuje swoje zadania niesienia pomocy ludziom bezdomnym, ubogim, niepełnosprawnym, ofiarom przemocy, niepełnosprawnym m.in. przez:

- występowanie w imieniu osób bezdomnych w obronie należnych im praw,
- udzielanie pomocy materialnej,
- pomoc w reintegracji zawodowej i społecznej,
- prowadzenie działalności oświatowej, wychowawczej, opiekuńczej,
- komunikację społeczną (w tym organizowanie wydarzeń, edukację poprzez szkolenia) w zakresie przeciwdziałania i rozwiązywania problemów społecznych.

Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta we Wrocławiu wdraża różnorodne projekty, które mają na celu zarówno natychmiastową pomoc, jak i długoterminowe wsparcie dla osób w trudnej sytuacji życiowej. Wymiar pomocy w 2022 r. przedstawiony został w tabeli 2.

Tabela 2. Wymiar pomocy udzielonej przez Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta we Wrocławiu w 2022 r.

Forma pomocy	Mężczyźni	Kobiety	Dzieci	Razem
Liczba osób, które korzystały z pobytu (noclegu)	1 462	138	7	1 607
W czasie pobytu uzyskali legalne zatrudnienie	103	11		114
Uzyskali orzeczenie o stopniu niepełnosprawności	35	15		50
Uzyskali emeryturę, rentę, zasiłek stały, alimenty itp.	56	11		67
Usamodzielnienie – przyznano lokal mieszkalny	29	4		33
Usamodzielnienie – wynajęty pokój/mieszkanie	44	8		52
Usamodzielnienie – powrót do rodziny	48	12		60
Leczenie uzależnień (podjęcie terapii)	49	8		57
Liczba przyjęć przez lekarza w placówkach	1 723	0		1 723
Liczba zabiegów pielęgniarskich w placówkach	4 259	23		4 282
Objęci wsparciem psychologa (liczba konsultacji)	174	257		431
Osoby przewiezione z dworców, altanek itp. do placówek przez pracowników Koła	129	0		129
Posiłki i prowiant dla osób z zewnątrz (liczba porcji)	11 767	1019		12 786
Kąpiele osób z zewnątrz (liczba kąpielii)	2 842	69		2 911
Pranie dla osób z zewnątrz (liczba prań)	2 858	11		2 869

Źródło: (Sprawozdanie merytoryczne i finansowe..., b.d., s. 5).

Dzięki zaspokojeniu podstawowych potrzeb życiowych, takich jak nocleg, wyżywienie, opieka medyczna i wsparcie psychologiczne, badana organizacja znacząco poprawia warunki życia swoich podopiecznych. W 2022 r. 1607 osób skorzystało z noclegu, w tym 1462 mężczyzn, 138 kobiet i 7 dzieci. W hierarchii potrzeb Masłowa spełnienie podstawowych potrzeb fizjologicznych, takich jak jedzenie, woda, schronienie i bezpieczeństwo, jest kluczowe dla dalszego rozwoju jednostki i jej zdolności do osiągnięcia wyższych celów życiowych (Henwood i in., 2015). Warte zauważenia jest to, że opisywana organizacja stara się rozwiązywać problemy bezdomności w sposób holistyczny, nie dając podopiecznym tylko gotowych rozwiązań, ale również pomaga w aktywnym przezwyciężaniu kryzysu i w usamodzielnianiu się. W stowarzyszeniu na stałe zatrudnionych jest dwóch terapeutów/psychologów, z których pomocy podopieczni mogą skorzystać. Zdrowie psychiczne jest niezwykle istotne w wyjściu z problemu bezdomności.

Stowarzyszenie realizowało w 2022 r. 9 projektów i inicjatyw. Wśród nich należy przede wszystkim wskazać projekt „Droga do domu”, do obsługi którego na stałe zatrudnione były dwie osoby. Projekt ten zakładał reintegrację osób bezdomnych przy współpracy z gminą Wrocław, która udostępniła 10 mieszkań socjalnych. Jednak nie chodziło w nim jedynie o przekazanie mieszkań. Uczestnicy (30 osób bezdomnych) przeszli szkolenia przystosowujące do życia w nowych warunkach, w tym metodą „Laboratorio AbbaStanza”, opartą na ergoterapii, czyli terapii poprzez pracę. Zanim uczestnicy otrzymali mieszkania, musieli wykazać się inicjatywą, rozpocząć pracę zawodową, aby być w stanie samodzielnie się utrzymać.

Do zadań gmin należy, jak można przeczytać w ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, między innymi zaspokajanie potrzeb mieszkańców, w tym pomocy społecznej, do której wliczają się ośrodki i zakłady opiekuńcze, współpraca i działalność na rzecz organizacji pozarządowych. Gmina Wrocław, zlecając zadanie opieki, reintegracji zawodowej osób ubogich, realizuje w ten sposób zadania, które należą ustawowo do niej. Działania podejmowane przez Stowarzyszenie przyczyniają się do rozwoju lokalnego, spadku ubóstwa i wykluczenia społecznego. Niezwykle ważna jest współpraca międzysektorowa, również z firmami, aby wspólnie rozwiązywać problemy lokalnej społeczności, co jest korzystne dla wszystkich.

Projekt „Droga do domu” nie był, jak wspomniano, jedynym realizowanym przez organizację. Na potrzeby artykułu opisane zostały jeszcze trzy inne przedsięwzięcia, które również przyspieszyły rozwój lokalny.

Mowa tu o projekcie prowadzenia ogrzewalni dla osób bezdomnych z terenu gminy Wrocław, jako kluczowym elemencie wsparcia dla najuboższych członków lokalnej społeczności. Ogrzewalnie stanowią ważne miejsca schronienia, szczególnie w zimie, kiedy osoby bezdomne są najbardziej narażone na niekorzystne warunki atmosferyczne. Zapewnienie ciepłego miejsca do spania, gorących napojów i posiłków, a także podstawowej opieki medycznej, przyczynia się do zmniejszenia liczby zachorowań i zgonów spowodowanych hipotermią. W sezonie 2022/2023 Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta realizowało projekt ogrzewalni przy

ul. Gajowickiej 62 we Wrocławiu. Zapewnione zostało wsparcie w ogrzewanych pomieszczeniach kobietom i mężczyznom znajdującym się w sytuacjach kryzysowych. Beneficjenci mogli skorzystać z różnych form pomocy, takich jak odwszawianie, wymiana odzieży, gorące napoje, ekspresowe zupy oraz drobne zabiegi przedmedyczne. Placówkę wspierał lekarz, a dodatkowo organizowano spotkania integracyjno-edukacyjne, które pomagają w reintegracji społecznej osób bezdomnych. Dzięki tym spotkaniom osoby te mają możliwość nawiązania kontaktów społecznych, co jest kluczowe dla ich zdrowia psychicznego i emocjonalnego. Pomaga to w odbudowie poczucia własnej wartości i daje nadzieję na poprawę sytuacji życiowej. Zapewnienie miejsc noclegowych i podstawowych usług dla osób bezdomnych może również przyczynić się do redukcji przestępczości. Osoby bezdomne, które mają dostęp do podstawowych zasobów, są mniej skłonne do angażowania się w działalność przestępczą z konieczności przetrwania. Bezpieczne miejsce do spania zmniejsza również ryzyko, że osoby te staną się ofiarami przestępstw. Dzięki dostępowi do podstawowej opieki medycznej i drobnych zabiegów przedmedycznych w ogrzewalni zmniejsza się liczba interwencji służb ratunkowych i hospitalizacji. Osoby bezdomne mogą otrzymać pomoc na miejscu, co odciąża system opieki zdrowotnej i służby ratunkowe, zwłaszcza SOR. Ogrzewalnie, poprzez oferowanie bezpiecznego schronienia, jedzenia i wsparcia medycznego, pełnią zatem nieoczoną rolę w poprawie jakości życia osób bezdomnych oraz w utrzymaniu zdrowia publicznego. Długofalowe wsparcie dla takich inicjatyw jest także praktycznym podejściem do problemu bezdomności, wpływającym korzystnie na całą społeczność. Prowadzenie ogrzewalni ma charakter projektowy, fundusze na działalność pozyskiwane są w głównej mierze ze środków gminy Wrocław jako zlecającej realizację zadań własnych gminy.

Następny przedstawiany projekt nosił nazwę Wrocławska Spółdzielnia Socjalna (WSS). Jego prowadzenie jest istotnym elementem wspierania rozwoju lokalnej społeczności poprzez zapewnienie zatrudnienia osobom doświadczającym wykluczenia społecznego, zwłaszcza bezdomnym. Spółdzielnia, działająca od maja 2021 r., realizuje usługi remontowo-budowlane, porządkowe, pielęgnacji terenów zielonych oraz transportowe. W projekcie zatrudniono 98 osób, z czego 50 to osoby bezdomne. Kluczem do sukcesu jest współpraca z gminą Wrocław, która przystąpiła do spółdzielni jako członek. Umożliwiło to realizację zleceń jednostkom podległym gminie, np. Miejskiemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej, Wrocławskiemu Centrum Integracji, Młodzieżowemu Centrum Sportu, Wrocławskiemu Centrum Rozwoju Społecznego, Miejskiemu Centrum Usług Społecznych. Spółdzielnia realizowała zlecenia również dla podmiotów komercyjnych, zaś całe utrzymanie – wynagrodzenia dla pracowników, koszty administracyjne, księgowość – jest pokrywane z wypracowanego dochodu. Zapewnienie miejsc pracy osobom bezdomnym jest kluczowym krokiem w procesie ich reintegracji społecznej. Praca daje nie tylko środki do życia, ale także przywraca poczucie godności, własnej wartości i przynależności do społeczeństwa. Osoby, które wcześniej były wykluczone, dzięki zatrudnieniu mogą

odbudować swoje życie zawodowe i osobiste. Regularne dochody umożliwiają zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych. Ponadto praca w spółdzielni pozwala na zdobycie doświadczenia zawodowego, nabycie umiejętności, które umożliwią wejście na rynek pracy. Osoby bezdomne uczestniczące w projekcie mogą rozwijać swoje kompetencje w zakresie prac remontowo-budowlanych, porządkowych i pielęgnacji terenów zielonych, co zwiększa ich konkurencyjność na rynku pracy. Wrocławska Spółdzielnia Socjalna jest przykładem efektywnego wykorzystania zasobów ludzkich i gospodarczych na rzecz wspólnego dobra. Prowadzenie działalności gospodarczej przez spółdzielnię generuje dochody, które są reinwestowane w lokalną społeczność, wspierając kolejne inicjatywy społeczne i gospodarcze. Ten projekt przyczynia się do rozwoju lokalnej społeczności, współpraca z administracją publiczną i prywatnymi podmiotami wzmacnia lokalną gospodarkę i przyczynia się do promowania modelu biznesu społecznie odpowiedzialnego. Z ekonomicznego punktu widzenia wartością dodaną jest z pewnością redukcja kosztów społecznych – zmniejsza się obciążenie systemu opieki zdrowotnej i służby zdrowia. Osoby, które zdobywają stabilne zatrudnienie, stają się mniej zależne od pomocy społecznej, co w dłuższej perspektywie prowadzi do redukcji wydatków publicznych na zasiłki, schroniska i opiekę zdrowotną dla osób bezdomnych. Zwiększają się także dochody podatkowe gminy, ponieważ pracownicy płacą podatki dochodowe, a spółdzielnia odprowadza podatki od swojej działalności gospodarczej. Te dodatkowe dochody mogą być przeznaczone na dalsze inwestycje w infrastrukturę, edukację i usługi społeczne.

Kolejny projekt to Wrocław Cup – międzynarodowy turniej piłki nożnej ulicznej, w którym biorą udział kobiety i mężczyźni dotknięci kryzysem bezdomności. Dla osób, które utraciły dach nad głową, sport ma działanie terapeutyczne, pomagając w pokonywaniu nałogów oraz powrocie do samodzielności. Dla osób bezdomnych uczestnictwo w turnieju może być formą rehabilitacji fizycznej i psychicznej. Regularna aktywność fizyczna pomaga w redukcji stresu, poprawia samopoczucie oraz przyczynia się do lepszego zdrowia ogólnego. Ponadto sport pomaga w budowaniu dyscypliny i wytrwałości, co może być kluczowe w procesie wychodzenia z nałogów (Weinberg i Gould, 2019). Organizacja takiego projektu wzmacnia poczucie wspólnoty zarówno wśród uczestników, jak i organizatorów. Edycja Wrocław Cup 2022, odbywająca się od 15 do 17 lipca, zakończyła się sukcesem drużyny Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta, która zdobyła drugie miejsce i srebrny medal.

Podsumowując, Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta we Wrocławiu prowadzi szeroką gamę działań o charakterze projektowym. Realizowane projekty są starannie planowane i mają jasno określone cele oraz kolejne etapy. Tworzone są z myślą o maksymalizacji efektywności i pomocy jak największej liczbie osób potrzebujących, bez utraty jakości oferowanej pomocy. Formy pomocy są zróżnicowane, ale dotyczą problemu bezdomności, osób ubogich i wykluczonych społecznie, począwszy od prowadzenia ogrzewalni, przez pomoc prawną, medyczną i psychologiczną, spotkania edukacyjno-integracyjne. Warto zauważyć szeroki wachlarz

działalności skupiającej się nie tylko na udzieleniu pomocy doraźnej, ale również długofalowej.

Dzięki studium przypadku dotyczącego Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta możemy zobaczyć, jak duży wpływ na rzecz rozwoju lokalnego mogą mieć podmioty trzeciego sektora. Dzięki umiejętności reagowania na problemy społeczne i dostosowywanie się do panujących warunków są one ważnymi partnerami zarówno dla administracji państwowej, jak i przedsiębiorstw. Jednak nie każda organizacja pozarządowa może liczyć na wsparcie ze środków publicznych.

Aby pozyskiwać fundusze na działalność, organizacja powinna budować markę, prowadzić działania zgodne ze swoim statutem, społecznie potrzebne. Istotna jest również profesjonalizacja działań i rozwój. Organizacje non-profit powinny inwestować w szkolenia i rozwój kompetencji z zakresu m.in. zarządzania projektami, aby robić to w sposób efektywny i kompleksowy. Warto stosować metodyki takie jak PMBOK czy PRINCE2, które pomagają w planowaniu, realizacji i monitorowaniu projektów. Jednak należy pamiętać o dobrym zarządzaniu ryzykiem i minimalizować ryzyko. Nie można zapominać o zaangażowaniu w podjęte inicjatywy, w tym wolontariuszy, i o szeroko pojętym działaniu – to właśnie ono buduje zaufanie społeczne, umożliwia nawiązanie relacji partnerskich z innymi podmiotami. Organizacje non-profit powinny także, jeśli to możliwe, szukać możliwości współpracy wewnątrzsektorowej, w tym z organizacjami z zagranicy. Tego rodzaju partnerstwa mogą prowadzić do wymiany wiedzy, doświadczeń, co zwiększa skuteczność realizowanych projektów. Ważna jest również dywersyfikacja źródeł finansowania, ponieważ zależność od jednego źródła finansowania może prowadzić do niestabilności. W Polsce dostępne są różne możliwości pozyskiwania funduszy, takie jak dotacje, darowizny, składki członkowskie oraz dochody z działalności gospodarczej. Poleganie jedynie na dotacjach może być bardzo złudne, zwłaszcza gdy ofertodawca wymaga określonego wkładu własnego. Warto zwrócić uwagę także na komunikację, która jest podstawą sukcesu każdego przedsięwzięcia projektowego, również tego realizowanego w organizacjach pozarządowych. Dotyczy ona procesów występujących zarówno wewnątrz organizacji, jak i na zewnątrz – z beneficjentami i partnerami, sponsorami. Transparentność w tym aspekcie pozwala unikać nieporozumień, buduje zaufanie do organizacji. Wreszcie, organizacje nie mogą zapominać o ewaluacji wpływu prowadzonych przez nie działań na społeczność lokalną. Tego rodzaju analizy pomagają zrozumieć, jakie efekty przynoszą projekty i w jaki sposób można je doskonalić, oraz są informacją dla potencjalnych sponsorów, że warto inwestować w daną inicjatywę, ponieważ przynosi wymierne skutki.

O partnerstwo podmiotów publicznych z organizacjami non-profit nie powinny zabiegać jedynie podmioty trzeciego sektora. Państwo powinno starać się budować relację w formie współpracy, ponieważ organizacje pozarządowe potrafią alokować środki, minimalizować koszty, mają szeroką autonomię, co się przekłada na efektywniejszą realizację zadań publicznych. W tym celu istotne jest budowanie infrastruktury sprzyjającej NGO – centrów wsparcia, programów grantowych, wspiera-

nie innowacyjnych projektów, które mają potencjał do tworzenia trwałych zmian społecznych, co będzie skutkowało długofalowymi korzyściami dla lokalnej społeczności. Tworząc programy wsparcia dla organizacji non-profit, warto uprościć proces ubiegania się o dotacje i wspierać proceduralnie, zwłaszcza mniejsze organizacje. Rządzący powinni ponadto promować dobre praktyki w zarządzaniu projektami, prowadzić szkolenia z procedur ubiegania się o wsparcie. Organizowanie konkursów i nagród, które wyróżniają innowacyjne i skuteczne projekty, może zachęcać do podejmowania inicjatyw obywatelskich (Stowarzyszenie Klon/Jawor, 2022).

5. Zakończenie

W prezentowanym artykule przedstawiono znaczenie wybranych projektów przeprowadzonych w 2022 r. przez Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta we Wrocławiu jako skutecznego narzędzia wspierającego rozwój lokalny. Podejście projektowe, z jego strukturą opartą na planowaniu, realizacji i ewaluacji działań, stanowi dla organizacji non-profit niezwykle istotne i ważne narzędzie. Dzięki niemu możliwe jest skuteczniejsze wykorzystanie dostępnych zasobów, co przyczynia się do realizacji misji społecznych i poprawy jakości życia w lokalnych społecznościach.

Przykład Towarzystwa pokazuje, że realizacja projektów może znacząco poprawić warunki życia mieszkańców, w tym przypadku osób bezdomnych i wykluczonych społecznie. Projekty takie jak Wrocławska Spółdzielnia Socjalna czy Turniej Wrocław Cup pokazują, że zintegrowane działania na rzecz osób wykluczonych społecznie mogą przynieść wymierne korzyści zarówno jednostkom, jak i całej społeczności lokalnej. Prowadzenie Wrocławskiej Spółdzielni Socjalnej ilustruje, jak model biznesowy oparty na współpracy społecznej może tworzyć miejsca pracy dla osób bezdomnych i wykluczonych, jednocześnie wspierając rozwój lokalnej gospodarki. Poprzez realizację projektów organizacje pozarządowe realizują cele swojej działalności, zapisane w statucie, który jest obowiązkową częścią każdego podmiotu trzeciego sektora. Dla urzędów i podmiotów publicznych są bardzo ważnym partnerem, który realizuje zadania własne tychże jednostek. Organizacje non-profit mogą zapewnić zaspokajanie potrzeb lokalnej społeczności taniej, efektywniej, szybciej i lepiej, co jest korzyścią dla całej lokalnej społeczności, przyspieszając wzrost gospodarczy i rozwój.

Literatura

- Akademia Rozwoju Filantropii w Polsce. (2002). *Biała Księga Prawa dla Organizacji Pozarządowych*.
- Badiru, A. B., Rusnock, Ch. F. i Valencia, V. V. (2016). *Project Management for Research: A Guide for Graduate Students*. CRC Press.
- Blicharz, J. (2016). *Fundacje. Wybrane zagadnienia*. Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego.

- Blicharz, J. i Zacharko, L. (2017). *Trzeci sektor i ekonomia społeczna. Uwarunkowania prawne. Kierunki działań*. Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego.
- Bogacz-Wojtanowska, E. (2006). *Zarządzanie organizacjami pozarządowymi na przykładzie stowarzyszeń krakowskich*. Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Bogacz-Wojtanowska, E. i Wrona, S. (2018). *Zarządzanie organizacjami pozarządowymi*. Instytut Spraw Publicznych Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Brière, S., Proulx, D., Flores, O. N. i Laporte, M. (2015). Competencies of Project Managers in International NGOs: Perceptions of Practitioners. *International Journal of Project Management*, 33, 116-125.
- Bryson, J. M. (2018). *Strategic Planning for Public and Nonprofit Organizations: A Guide to Strengthening and Sustaining Organizational Achievement*. John Wiley & Sons.
- Chądzyński, J. (2016). Organizacje pozarządowe i ruchy miejskie. W: A. Nowakowska, Z. Przygodzki, A. Rzeńca (red.), *EkoMiasto#Społeczeństwo. Zrównoważony, inteligentny i partycypacyjny rozwój miasta* (s. 88-90). Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- De Tocqueville, A. (1976). *O demokracji w Ameryce*. Państwowy Instytut Wydawniczy.
- Duncan, W. R. (1996). *A Guide to the Project Management Body of Knowledge*. Project Management Institute.
- Frączkowski, K. (2003). *Zarządzanie projektem informatycznym*. Oficyna Wydawnicza Politechniki Wrocławskiej.
- Fundacja Aureum. (2023). *Bądź liderem trzeciego sektora. Poradnik*.
- Gałązka, A. (red.). (2005). *Elementarz III sektora*. Stowarzyszenie Klon/Jawor.
- Główny Urząd Statystyczny [GUS]. (2023). *Działalność stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji, społecznych podmiotów wyznaniowych oraz samorządu gospodarczego i zawodowego w 2022 r. – wyniki wstępne*. Portal Informacyjny GUS.
- Gralak, A. (2006). *Rozwój regionalny – zagadnienia ogólne*. Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego.
- Henwood, B. F., Derejko, K.-S., Couture, J. i Padgett, D. K. (2015). Maslow and Mental Health Recovery: A Comparative Study of Homeless Programs for Adults with Serious Mental Illness. *Adm Policy Ment Health*, 42.
- International Organization for Standardization. (2016). *Occupational health and safety management systems – Requirements with guidance for use (ISO/DIS Standard No. 45001)*. http://www.iso.org/iso/catalogue_detail?csnumber=63787
- Kulejewski, J. (2009). Zarządzanie projektem według PMBoK. Cz. 1. *Przeгляд Budowlany*, 4.
- Leś, E. (2017). *Organizacje pozarządowe w Polsce: Teoria i praktyka*. Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Ministerstwo Gospodarki. (2015). *Polska 2015 – Raport o stanie gospodarki*. https://www.mr.gov.pl/media/15346/Raport_o_stanie_gospodarki_2015_pl.pdf
- Oberlander, G. D. (2000). *Project Management for Engineering and Construction*. McGraw-Hill.
- Osuchowski, W. (1962). *Zarys prawa rzymskiego*. Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Project Management Institute. (2017). *A Guide to the Project Management Body of Knowledge (PMBOK Guide) – 6th Edition*.
- Przybylska-Maszner, B. (2009). *Rola organizacji pozarządowych w realizacji celów wynikających ze Strategii Lizbońskiej*. Kancelaria Senatu.
- Sagan, B. i Strzępka, J. (1992). *Prawo o fundacjach. Komentarz*. Wolters Kluwer.
- Sprawozdanie merytoryczne i finansowe za rok 2022 z działalności Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta. Koło Wrocławskie. <https://www.bratalbert.wroclaw.pl/sprawozdania-z-dzialalnosci/2096-sprawozdanie-merytoryczno-finansowe-za-rok-2022>
- Status Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta. https://www.bratalbert.wroclaw.pl/images/stories/_dokumenty/TPBA-ZO_Statut_potwierdz_na_2017-12-28.pdf
- Stowarzyszenie Klon/Jawor. (2022). *Kondycja organizacji pozarządowych. Trendy 2002-2022*.
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873).

- Weinberg, R. S. i Gould, D. (2019). *Foundations of Sport and Exercise Psychology* (7th ed.). Human Kinetics.
- Wygnański, J. (2019). *Trzeci sektor i inni. Podstawowe definicje, fakty, relacje z partnerami*. Komitet Dialogu Społecznego.
- Yin, R. K. (2014). *Case Study Research Design and Methods*. Sage.

Project Activity of Non-profit Organisations as an Opportunity for Local Market Development

Abstract: The aim of the article is to evaluate the project activities of non-profit organisations, with particular emphasis on their impact on local development. The discussion focuses on a theoretical view of the third sector and the project approach, and presents practical applications of project solutions in non-profit organisations. In order to achieve the aim, qualitative research was conducted using the case study method. The research subject was St. Brother Albert's Aid Society in Wrocław. The research made it possible to present conclusions and recommendations related to the impact of projects implemented by non-profit organisations on local development.

Keywords: non-profit organisations, project, local development